

Zdravstveno varstvo, prehrana, oskrba

Kot vsako večje jugoslovansko mesto, je tudi Ljubljana po zadnji vojni pritegovala množice mladih, močnih in delavoljnih ljudi. Ti so mesto v zadnjih 35 letih povečali, industrializirali... Tisti, ki so prišli med prvimi, so danes že ostareli, morda bolni in betežni.

Ljudje živijo danes dlje, kot v preteklosti. Vzporedno z daljšo življenjsko dobo se daljša tudi čas »počitka«. Delavec danes ne uživa pokojnine poprečno le osem, ampak več kot deset, tudi 15 let. In – naj je imel še tako težko življenje, naj je po petdesetem tudi zbolel, ves preostali del svojega življenja najbrž ne bo in ne more le počivati.

Prav tem našim starejšim soobčanom, njihovim potrebam in željam so bila namenjena januarska občinska in mestno posvetovanje o družbenem položaju starejših občanov in družbeni skrbi zanje. Organizirali in vodili so jih sveti za zdravstvo in socialno politiko pri konferencah socialistične zveze občin in mesta.

Obiskali smo tovarišico Dolfko Boštjančič, družbenopolitično delavko, ki se vse svoje življenje posveča socialni problematiki – ta čas vodi skupščino republiške samoupravne interesne skupnosti za socialno skrbstvo, obenem pa je tudi predsednica sveta za socialno skrbstvo občinske konference SZDL Ljubljana Center – ter jo poprosili za pogovor, ki naj širšemu krogu občanov osvetli skrb za starejše krajanje v naši občini in do neke mere tudi v mestu.

DOGOVORI: Je starost moč opredeliti v nekaj besedah?

D. B.: Starost, tako imenovani tretji del življenja, je prav tako raztegljivo obdobje življenja kot sta mladost in aktivno obdobje. Ker se s starostjo in starimi ljudmi veliko ukvarjamo in manj teoretiziramo, vemo, da je zelo različna in odvisna od posameznika. V stikih s starimi ljudmi pa se je treba predvsem opreti na izkušnje.

DOGOVORI: Teh pa imate dovolj...

D. B.: Za nas je bila ljubljanska akcija, s pripravo mestnega posvetovanja še dodatna vzpodbuda. Razveselilo me je, da posvečamo starejšim občanom vse več skrbi. Prav tako aktiviste v posameznih krajevnih skupnostih, ki so lahko v razpravah dodajali še nova spoznanja... Seveda ne mislimo, da

poznamo prav vse potrebe starejših in da smo jih zmožni tudi zadovoljiti.

DOGOVORI: Poznate pa ključne potrebe. Se zato niste v Centru ogreli za novo evidentiranje potreb in želja starejših občanov?

D. B.: Sami ste slišali kritične ocene na pobudo, naj bi starejše občane ponovno anketirali. Prišle so s terenov, kjer imamo patronažne službe, Rdeči križ, svete oziroma komisije za socialno delo pri KS, organizacije upokojencev in invalidov, socialne komisije uličnih in hišnih svetov; vsi ti pa so tipalke, ki se ob potrebi hitro odzovejo in vedo kaj napraviti. Zato smo na posvetu v Centru tudi zavrnilo suho, papirnato anketno obliko ugotavljanja potreb starejših občanov. Z aktivisti in poverjeniki zmoremo vzpostaviti živ, pristen stik in izvemo ne le kaj potrebujemo, ampak tudi kaj lahko zanje naredimo.

DOGOVORI: Govorite o skrbi za starejše v Centru. Je drugje precej drugače?

D. B.: Akcije po občinah najbrž ne moremo poenotiti. Slika je povsod malo drugačna, čeprav so tudi podobnosti, skupne težave. Skupni imenovalec sta v prvi vrsti zdravstveno varstvo in prehrana starejših občanov. Zdravstvena pomoč starejšim mora biti hitra in učinkovita. Tukaj bi nam lahko pomagali mnogi zdravstveni delavci na terenih, upokojeni zdravniki, sestre in socialni delavci. Tako bi bili o zdravstvenih razmerah med starejšimi na terenu bolj obveščeni.

Prehrane starejših občanov ne moremo izenačevati z vprašanjem o prehrani v domovih ostarelih. V šestih, sedmih domovih ne moremo skuhati obrokov za večino tistih, ki si jih želijo. Posvet je prinesel na primer pobudo, naj bi samoupravna interesna skupnost za preskrbo, v sodelovanju s KS pregledala, kje v Ljubljani bi bilo možno organizirati pripravo obrokov (Vsaj enega dnevno) tudi za starejše občane. Če bi to dosegli, bi prostovoljcem, mladim in študentom, ne bilo težko te

hrane odnašati na domove ali pospremiti starejše tja na kosilo. – Morda bi lahko nekaj več skuhati v nekaterih vrtcih in osnovnih šolah. Za starejše je priprava obrokov zamudno opravilo, drago je kuhati le za enega, dva...

DOGOVORI: So pobude, ki jih navajate prišle iz njihovih vrst?

D. B.: So, saj starejši občani najbolje poznajo svoje probleme. Če bomo upoštevali njihove predloge, nam ne bo zmanjkalo akcijskih pobud. Gradivo, ki smo ga na posvetih obravnavali, lahko z njihovim sodelovanjem dopolnimo in obogatimo.

DOGOVORI: Katere naloge pa so pomembne z mestnega vidika?

D. B.: Vloga in pomen domov, na primer. Dvajset let po tem, ko smo zgradili prvi dom ostarelih na Taboru, bomo imeli domove starejših občanov po vseh ljubljanskih občinah. V prihodnjih letih bomo morda katerega še povečali, dogradili, vendar pa sedanje zmogljivosti tako v Ljubljani kot v Sloveniji, zadostujejo za okoli 10 odstotkov starejših prebivalcev. To je dovolj, kajti zavedati se moramo, da domovi niso perspektiva za nastanitev večine ostarelih. Domovi so nam v veliko pomoč v primerih, ko starejši človek ostane sam. Vedno več pa jih pri-

haja v domove tudi zaradi zdravstvenih razlogov. Res, da so domovi polni, prepolni pa tudi dragi, toda, ko postanejo za nekoga edina možna rešitev, najdemo prostor pa tudi denar. Če ne gre drugače, pomaga socialno skrbstvo. Socialno težji primeri imajo pri nastanitvi tudi prednost.

DOGOVORI: Morda ob koncu še pogled vnaprej...

D. B.: Domovi bodo morali postati središča in žarišča življenja starejših, še bolj jih bomo morali povezati z okolico. Med nalogami, ki nas še čakajo, je povečanje patronažne službe in razvoj dispanzerskih oblik zdravstvenega varstva starejših. To je tudi sicer v programih zdravstvenih skupnosti občin.

Prav tako pomembno bo ugotavljanje zdravstvenega stanja in potreb po pomoči starejšim. Vendar pa si ne bomo mogli privoščiti armade zdravnikov in patronažnih sester, ki bodo bedeli nad starejšimi občani. Pri tem bomo morali pomagati krajanje, prostovoljci kot vez med zdravstveno službo in starejšimi krajanje. Kot sosedje, ki vedo kdaj lahko stopijo čez prag k starejšemu človeku ali pokličejo strokovno pomoč, če je potrebno.

DUŠAN ROGELJ

Življenje gre svojo pot

POSVET O STAREJŠIH OBČANIH

Ne le skrb – tudi korist

Starejšim občanom moramo omogočiti aktivno starost. Tega pa ne bomo dosegli le s tem, da jim ohranimo občutek potrebnosti. Predvsem moramo ugotoviti, da so dejansko še potrebni predvsem zaradi boljšega in bolj učinkovitega dela v celoti, ki naj bi imelo ob trdih gospodarskih zakonitostih tudi prvine socialističnega humanizma.

To je ena od ugotovitev, ki je med drugim zapisana v obsežnem gradivu, pripravljenem za posvete o problematiki starejših občanov. Posvet je sklicala mestna konferenca SZDL Ljubljana. Še pred tem pa sta se sestala svet za zdravstvo in svet za socialno politiko pri občinski konferenci SZDL Ljubljana center, ki sta razpravljala o isti problematiki.

Podlaga za razpravo na omenjenih posvetih je bila ugotovitev, da gre v bistvu za tri kategorije ostarelih občanov. Prva so tisti, ki so se pravkar upokojili, prenehali z aktivnim delom in se znašli pred problemom, kaj početi s preobilico prostega časa ob ugotovitvi, da lahko še vedno delajo. Druga kategorija so tisti, ki sta jih zmogla bodisi starost, bodisi bolezen in zaradi tega niso sposobni več skrbeti sami zase. Tretja kategorija pa so oskrbovanci v domovih ostarelih občanov.

Za prve velja ugotovitev, da jim razni poslovljni govori, darila, srečanja upokojencev in podobni izrazi pozornosti niso dovolj. Še vedno jih skrbi in razmišljajo o tem, kako dela in se razvija njihova temeljna organizacija združenega dela. Marsikdo bi lahko učinkovito pomagal pri razreševanju njenih problemov. Prav zaradi tega bi bilo potrebno temeljito

razmisliti o tem, da ne bi omejevali možnosti aktivnega vključevanja, strokovnega svetovanja in družbeno koristnega dela starejšim občanom.

Poseben problem predstavljajo starostniki, ki potrebujejo nego, ker sami ne morejo več povsem skrbeti zase. Tu se odpira široko področje dela za delovne organizacije s področja zdravstvenega varstva. Nekatere organizacije so že ustanovile patronažno službo, ki pa bi jo morali še okrepiti. Za to kategorijo prebivalstva je posebej pomembna nega na domu, ki pa smo se je doslej vse premalo posluževali.

Vendar pa so zdravstvene storitve le ena oblika pomoči. Veliko je starejših občanov, ki ne zmorejo opraviti najnujnejših hišnih opravil, kot je, na primer, pospravljanje in čiščenje stanovanja, prinašanje kurjave, nakupi v trgovinah in podobno. S to dejavnostjo pa se ne more ukvarjati nobena delovna organizacija. Tu nam lahko priskočijo na pomoč le prostovoljci. Široko področje dejavnosti se odpira v tem pogledu družbenopolitičnim organizacijam v krajevni skupnosti. Tudi raziskave v drugih evropskih državah so pokazale, da je učinkovita pomoč v tem smislu uspešna samo na prostovoljni podlagi. Imamo društvo prijateljev

mladine, zakaj ne bi imeli še društva prijateljev starejših občanov – je vprašal eden od razpravljalcev na omenjenih posvetih.

Izkušnje kažejo, in tudi v nekaterih krajevnih skupnostih naše občine imamo hvalevredne primere, da so sosedje in celo mladina nesebično priskočili na pomoč ostarelim ljudem, kadar je bilo to potrebno. Te pripravljenosti ne gre zanemariti, pač pa bi jo morali spraviti v neke organizacijske okvire, da bi lahko občani, ki potrebujejo pomoč, nanjo z gotovostjo računali in jo tudi vedno dobili.

V tretjo kategorijo sodijo – kot smo že omenili – ti občani, ki preživljajo starost v domovih za ostarele. Za to vrsto varstva se običajno odločajo tisti, ki nikakor ne morejo več preživljati starosti doma, medtem ko je manj tistih, ki gredo v dom, ko so še kolikor toliko pri močeh. Zaradi tega je tudi povprečna starost v teh domo-

vih zelo visoka, saj znaša v občini Center kar 81,9 let. V Šiški, za Bežigradom na Viču (Bokalce) pa je nekoliko nižja, vendar nikjer manj kot 76 let. V ljubljanskih domovih potrebuje dodatno oskrbo že 70 odstotkov zavarovancev.

Domovi pa naj ne bi bili omejeni le na dejavnosti znotraj doma, ampak se morajo bolj dejavno vključevati v svoje okolje. V to obliko dejavnosti sodi nudenje dietne hrane starejšim občanom, razvažanje hrane na domove, pranje perila in podobno. Predvsem pa lahko veliko store na področju vključevanja svojih oskrbovancev v samoupravne organe in v druge dejavnosti.

Vsekakor pa velja ugotovitev, da je potrebno posvetiti temu vprašanju še več skrbi kot doslej, in ustvariti starejšim občanom pogoje, v katerih bodo v okviru možnosti preživeli kar se da prijetno starost.

NIKO ISAJEVIČ

Tudi starost je lahko obsijana s soncem